

Mo Yan, Seitsemän elämääni | Maailmankirjat

Älä puhu

LIISA RINNE

Mo Yanin *Seitsemän elämääni* on kuvaus Kiinan lähihistoriasta, sen monopolvisesta ja usein verisistä vaiheista. Romaani on tarina suvusta, yhdestä perhekunnasta ja sen sivupoluista. On kuollut suurtilallinen Ximen Nao, josta kaikki alkaa sekä hänen lukuisat reinkarnaationsa aasista isopäiseen poikaan. On myös kertoman todellinen hetki, jossa kaksi ihmistä, isoisä ja pojanpoika keskustelevat keskenään.

Mo Yan on taitava kertoja. Hän kuljettaa tarinaa ja sen lukuisia henkilöitä näppärästi, otteen hetkeksikään herkeämättä. Ei voi kun ihailia kertojaäänien vaihtelua ja aikatasojen jatkuvaa läsnäoloa. Mo Yan ei kuitenkaan jätä lukijaa yksin, vaan pitää tämän tiiviisti mukana niin että tarinaan on helppo heittäytyä. Nauttia kaikesta hulluudesta ja jatkuvista tapahtumien käänteistä.

Kuten teoksen nimikin viittaa, on elämän kiertokulku alati läsnä.

“Silloin en tietenkään voinut tietää, että olit Ximen Naon reinkarnaatio, joten en tietenkään voinut myöskään käsittää kaikkia niitä ristiriitaisiakin tunteita, joita tunsit Yingchunia, Qiuxiangia, Jinlongia ja Baofengia kohtaan. Onhan se melkoisen sekavaa. Kun Jinlong kävi kimppuusi, kävi siinä todellisuudessa poika oman isänsä kimppuun, eikö niin? Ja kun minä solvasin Jinlongia, solvasin poikaasi! Sydämessäsi on täytynyt käydä melkoinen myllerrys. Sotkuista, sotkuista, sotkuista kuin hamppulanka, ei noista tunteista kai voi ottaa selvää kukaan muu kuin sinä itse.”

Ihminen ja eläin syntyvät, elävät ja kuolevat, mutta kohtaloaan ei romaanissa voi kukaan välttää. Ja usein se on väkivaltainen. Väkivalta on absurdi puskuri, joka painaa tarinaa eteenpäin, heittäen sen henkilöitä tapahtumasta toiseen. Tai kuten Jinlong, yksi romaanin keskeisistä henkilöistä toteaa, “Vallankumous ei ole juhla-ateria, se on väkivaltaa”.

Mo Yan, oikealta nimeltään Guan Moye, voitti Nobelin kirjallisuuspalkinnon 2012. Kirjailijaa on kritisoitu siitä, ettei hän asetu vastustamaan Kiinan nykypolitiikkaa. Vailla kritiikkiä *Seitsemän elämääni* ei kuitenkaan ole. Ehkä juuri sen tyyli, maaginen realismi, antaa mahdollisuuden tykittää vallanpitäjiä oikealta ja vasemmalta. Se sopii totalitaarisen yhteiskunnan kuvaamiseen kuin tarina aasian suuhun.

Romaani ei ole mitenkään yksioikoinen, vaan se on kaunokirjallinen teos täynnä sävyjä ja vivahteita, jotka kaikki tuskin edes aukenevat yhdellä lukukerralla. Ja se mitä minä länsimaisena lukijana pidän hassunhauskana ei ehkä näyttäydy samoin kiinalaisesta näkövinkkelistä luettuna. Ei se myöskään kasva tyhjiössä. Tietty väkivallan ja draaman värikylläinen kuvasto kun on tunnistettavaa muun muassa monista aasialaisista elokuvista.

Tarinan myötä maaseutu kehittyi 1950-luvun agraariyhteiskunnasta vuosituhannen vaihteen moderniksi asuinalueeksi, vallankumouksen teemapuistikoksi. Ximenin kylä on kuin yhteisikunta pienoiskoossa. Vallassa on kuka milloinkin. Mutta mikä on yksilön rooli kaiken tämän myllerryksen keskellä? Yhtä lailla kun *Seitsemän elämääni* on kertomus suvusta ja sen historiasta, on se myös tarina yksilöstä. Itsepäisyydestä ja sinnikkyydestä yhteisikunnallisten murrosten ja muutosten ikeessä. Kommuuni on pieni paikka Kiinan maaseudulla ja sen ainoa itsenäinen maanviljelijä on sen musta piste.

“Seuraavina, hitaasti matelevina kuukausina ja vuosina, kun sonni ei ollut enää vetämässä auraa, hän muokkasi maan itse kuokalla. Yksipyöräistä kärryäkään ei pystynyt yksin vetämään, joten isä kantoi lannan pellolle korennolla. Kylvölaitetta ei enää ollut, mutta isä teki kylvöurat kuokalla ja ripotteli siemenet maahan rei itetystä pullokurpitsasta tehdyllä laitteellaan. Vuodesta 1967 aina vuoteen 1981 isän 1, 6 *mun* kokoinen peltosarka, kapea kaistale kansankommuunin laakeiden peltojen keskellä, oli rikkana jokaisen paikallisen puoluevirikailijan silmässä, piikkiä heidän lihassaan. Isän olemassaolo oli yhtä aikaa kurjaa ja kunniakasta; häntä yhtä aikaa säällitiin ja ihailtiin.”

Tarinassa puikkelehtii myös kirjailijanplanttu Mo Yan, joka kertoo satuja, ja jonka tarinoihin ei voi luottaa. Aasin ja sonninkin todistukset ovat tarinassa luotettavampia kuin kirjailijan. Mutta mikä sitten on totta? Historiassa ja tarinassa? Romaani on tyyllinen iloittelu, jossa runolliset kuvat alati ihmistä seuraavasta kuusta ja väriään vaihtavista aprikoosipuista mahtuvat hyvin samaan kappaleeseen poikamaisen pissakakkahuumorin kanssa. Ja lopulta, kun lähes kaikki ovat kuolleet, jää jäljelle enää tarina, joka täytyy muistaa. Ja joka täytyy kertoa, jotta koko näytelmässä olisi edes hitunen järkeä ja kaikella koetulla surulla seltyksensä. Ehkä se on myös kirjailijan kohtalo, vaikka hänen taiteilijanimensä Mo Yan tarkoittaakin “älä puhu”.

Mo Yan, *Seitsemän elämääni*, s.730, Otava, suom. Riina Vuokko